

TO`SB

3 – Taqdimot

**Mavzu: O`zbekistonning geologic
va gidrogeologik sharoitlari.**

Dots. Kasimbetova S.A.

Мавзу: O`zbekistonning geologic va gidrogeologic sharoitlari

Асосий адабиётлар рўйхати

1. Хамидов М.Х., Шукурлаев Х.И., Маматалиев А.Б. “Қишлоқ хўжалиги гидротехника мелиорацияси”. Тошкент. Шарқ. 2008. -408 бет.
2. Хамидов М.Х., Шукурлаев Х.И., Лапасов Х.О. “Қишлоқ хўжалик гидротехник мелиорацияси” фанидан амалий машғулотларни бажариш бўйича ўқув қўлланма. Тошкент. 2014. -233 бет.
3. Рахимбаев Ф.М., Хамидов М.Х. “Қишлоқ хўжалиги мелиорацияси”. Ташкент. Меҳнат. 1996. -328 бет.
4. Артуқметов З.А., Шералиев Х.Ш. “Экинларни суғориш асослари”. Тошкент, Ўзбекистон миллий энциклопедияси ДИН. 2006. -344 бет.
5. Костяков А.Н. Основы мелиорация, М.: Сельхозгиз, 1960 г.-604 стр.
6. Марков Е.С. Сельскохозяйственные гидротехнические мелиорации, М.: Колос, 1981 г. - 376 стр.

Қўшимча адабиётлар рўйхати

1. Ерхов Н.С., Ильин Н.И., Мисенев В.С. Мелиорация земель, - М.: Агропромиздат, 1991. - 319 стр.
2. Ирригация Узбекистана. I-IV томы.

Интернет материаллари

1. <http://tiame.uz/uz/page/ilmiy-jurnallar>
(Ирригация ва мелиорация журнали).
2. http://qxjournal.uz/load/jurnal_2017/agro_ilm_2017
(Агро илм журнали).
3. https://elibrary.ru/title_about.asp?id=54940
(Журнал Вопросы мелиорация)

“ЎЗБЕКИСТОННИНГ ГЕОЛОГИК ВА ГИДРОГЕОЛОГИК ШАРОИТЛАРИ” МАВЗУСИДАГИ МАЪРУЗА МАШҒУЛОТИНИНГ ТЕХНОЛОГИК ХАРИТАСИ

Фаолият босқичлари	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талабалар
I. Кириш босқичи (10 дақиқа).	<p>1.1. Ўтган дарсни эслаш мақсадида саволлар беради.</p> <p>1.2. Мавзунинг номи, мақсади, режалаштирилган ўқув машғулот натижалари ва уни ўтказиш режаси билан таништиради.</p> <p>1.3. Машғулот маъруза, тушунтириш ва намоиш шаклида ўтказилишини ва баҳолаш мезонларини маълум қилади</p> <p>1.4 Фанни ўрганиш учун адабиётлар руйхати билан таништиради.</p>	Саволларга жавоб берадилар Тинглайдилар, ёзиб оладилар
II. Асосий босқич (55 дақиқа).	<p>2.1. Мавзу бўйича маъруза ва унинг режаси, асосий тушунчалар билан таништиради.</p> <p>2.2. Маърузани ёритувчи слайдларни Power pointда намоиш ва шарҳлаш билан мавзу бўйича асосий назарий билимларни баён қилади.</p> <p>2.3.Жалб қилувчи саволлар беради; мавзунинг ҳар бир қисми бўйича хулосалар қилади; энг асосий тушунчаларга эътибор қаратади.</p>	Тинглайдилар, ёзиб борадилар, саволларга жавоб берадилар.
III. Яқуний босқич (15 дақиқа).	<p>3.1. Мавзунинг умумлаштирилади, умумий хулосалар қилади, яқун ясайди, саволларга жавоб беради.</p> <p>3.2.Талабаларга мавзу бўйича назорат саволларини эълон қилади.</p>	Тинглайдилар, савол берадилар, саволларга жавоб берадилар ва уйга вазифани ёзиб оладилар.

МАЪРУЗАНИНГ РЕЖАСИ

- 1. O‘zbekiston hududi geologik tuzilishi.**
- 2. O‘zbekiston hududi geologik tuzilishi.**
- 3. Sizot suvlarining yotish chuqurligi.**

O'ZBEKISTON HUDUDI GEOLOGIK TUZILISHI

O'zbekiston hududi tekislik, tog'lik va tog' oralig'i cho'kmalaridan iborat. Tog' massivlari Tyanshan burmali sistemasining g'arbiy chekkasi bo'lib, ko'pgina tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, uning aksariyat qismi Ural-Oxota, qolgani Alp-Himolay burmali mintaqasiga mansub. Tyanshanning O'zbekiston hududidagi geologik tuzilishida tog' jinrlarining ikkita megakompleksi ishtirok etgan. Tog' tuzilmalaripi tashkil etgan quyi megakompleks proterozoy va paleozoy yoshidagi murakkab dislokatsiyalangan cho'kindi, metamorfik va magmatik jinrlardan iborat.

O‘ZBEKISTON HUDUDI GEOLOGIK TUZILISHI

O‘rta Tyanshan O‘zbekistonning shimoliy-sharqida joylashgan va Ugom, Sandalash, Piskom, Chatqol va Qurama tizmalarini o‘z ichiga oladi. Quyi toshko‘mir yotqiziqlari Piskom, Ugom, Chatqol tizmalari, Pistalitov, Xonbandi va Nurota tog‘larining shimoliy etaklarida keng tarqalgan.

O‘rta toshko‘mir davrida O‘rta Tyanshan hududida (Mo‘g‘ultov, Qurama, Chatqol, Piskom va boshqa tizmalar) diorit-monsodiorit-granodiorit-adamellit tarkibli intruziyalar shakllangan. Yirik va murakkab strukturali Qurama. Qoramozor, Chatqol va boshqa massivlar aynan shulardan tuzilgan. Keyinroq Qurama hududida vulkanizm rivojlangan.

SIZOT SUVLARINING YOTISH CHUQURLIGI

Iqlim va gidrogeologik sharoitlarning kompleks ta'sirlaridan sizot suvlarining minerallashtirish darajasi o'ta chuchukdan nomokopgacha o'zgarib turadi (200-300 g/l). Sizot suvlarining yotishi keng diapozonda o'zgarib turadi. Sizot suvlarining yotish chuqurligi, minerallashtirish va kimyoviy tarkibi, fasliy, yillik va ko'p yillik o'zgarishlarga uchraydi. Sizot suvlarining rejimi va balansi, tabiiy va xo'jalik omillari ta'sirida shakllanadi.

IRRIGATSION SIZOT SUVLARI

O'zbekiston sharoitida, sug'oriladigan yerlarda gidrogeologik sharoit keskin o'zgarishlarga uchragan. Tabiiy jaryonlar o'rnini sun'iy, xo'jalik faoliyati bilan bog'liq jarayonlar egallaydi. Sizot suvlari atmosfera yog'inlari, yer usti oqar suvlari (daryolar), yer osti suvlari oqimlari, irrigatsion suvlar, sho'r yuvish suvlari, bosimsiz sizot suvlaridan pastda joylashgan bosimli suvlardan kelib qo'shiladigan suvlar hisobiga ozuqa oladi. Sug'orish maydonlarida sizot suvlarining ozuqa olishida irrigatsion suvlar va pastdagi bosimli suvlar katta rol o'ynaydi. Sug'orishdan bo'ladigan infiltratsiya hisobiga sizot suvlarining ustida infiltratsion suvlar to'planadi. Ularni irrigatsion sizot suvlari deb yuritiladi.

Экинларнинг ўртача сув истемоли

Қишлоқ хўжалиги экинларининг ўртача сув истемоли:

дон экинларида - 3000–4000 м³/га,

Шолида - 12000 м³/га,

полиэ экинларида - 3000-10000 м³/га,

кўп йиллик ўтларда- 8000–12000 м³/га,

ғўзада - 6000-9000 м³/га.

*ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН
РАХМАТ!*